

بررسی راه های بهبود عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی در علوم انسانی^۱

نعمت اله عزیزی*

چکیده

جایگاه و نقش با اهمیت پژوهش در رشد و توسعه جوامع موضوعی روشن و آشکار است که نیازمند استدلال و توضیح نیست. امروزه کشورهای جهان تلاش می کنند حجم توسعه یافتگی خود را با شاخص های پژوهشی چون تعداد نیروی محقق، سهم بودجه پژوهشی، تعداد مقالات چاپ شده در مجلات علمی و نظایر آن نشان دهند. وضعیتی که به رغم رشد نسبی فعالیت های پژوهشی در کشورمان در سالهای اخیر، هنوز در مقایسه با جایگاه دیگر کشورهای همتراز از مطلوبیتی چندان برخوردار نیست. انجام مطالعاتی در خصوص شناسایی علل آسیبها، نارساییها و ناکارآمدی ابعاد آموزشی و پژوهشی در علوم انسانی و همچنین ارائه راهبردها، الگوها و مدل های مناسب و اثربخش برای تقویت و بهبود شاخصهای عملکردی در این حوزه مهم علمی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. از این رو تحقیق حاضر بع عنوان مطالعه ای توصیفی- پیمایشی با اتخاذ رویکردی همزمان (کمی و کیفی) در جمع آوری داده ها با هدف تحلیل عوامل مؤثر بر افزایش کارآمدی تحقیقات در حوزه علوم انسانی و بررسی راههای بهبود عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی در حوزه مذکور انجام گرفته است.

---

۱. این پروژه با حمایت مالی پژوهشکده مطالعات اجتماعی و فرهنگی انجام شده است.

*. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه کردستان.

جامعه آماری تحقیق شامل اعضای هیأت علمی دانشکده های علوم انسانی دانشگاههای دولتی می باشد که با استفاده از شیوه نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای ۳۷۰ نفر از آنان به عنوان نمونه جهت بخش کمی مطالعه انتخاب گردیدند. ضمناً در بخش کیفی این پروژه نیز با ۳۰ از اساتید و پژوهشگران این حوزه نیز مصاحبه به عمل آمد. بعد از جمع آوری اطلاعات، داده ها استخراج و کد گذاری شده و با استفاده از شاخصهای گرایش مرکزی (آمار توصیفی) و آزمونهای تی تک متغیره و تحلیل واریانس یکطرفه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج این تحقیق نشان داد که بهبود عملکرد پژوهشی اساتید در علوم انسانی یک فرایند چند وجهی است که در آن عوامل و بازیگرهای متعددی نقش دارند. ارتقای عملکرد پژوهشی باوجودیکه از طرفی نیازمند انجام اصلاحات در رویکردهای سازمانی و مدیریت و سیاستگذاری پژوهشی است از طرف دیگر مشروط به اجرای برنامه های توانمندسازی و تقویت بنیه های حرفه ای اساتید در زمینه پژوهش و فراهم کردن شرایط و منابع مناسب و کافی مالی، مادی و علمی برای انجام فعالیتهای پژوهشی توسط اساتید است. مضافاً فراهم کردن بسترهای مناسب و حمایتگرای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و همچنین لحاظ کردن دغدغه های شخصی و حرفه ای اعضای هیأت علمی در این حوزه از جمله عواملی هستند که توجه به آنها بر رونق فعالیتهای پژوهشی می افزاید.

کلیدواژه ها: آموزش عالی، علوم انسانی، عملکرد پژوهشی، کارایی

مقدمه

دانشگاهها و مراکز آموزش عالی کشور علی الخصوص در حوزه علوم انسانی در راستای انجام رسالتها و وظایف خود همواره با مسایل و مشکلاتی دست به گریبان بوده که تداوم آن چالشها و نارساییها، کاهش منزلت علمی و پژوهشی این نظام مهم را در پی داشته است. طبیعتاً تداوم چنین روندی به افت شدید کیفیت آموزش، تدریس و پژوهش در مراکز دانشگاهی منجر خواهد شد. بر اساس نتایج بررسی های اخیر مرکز علم سنجی کشور علیرغم حرکت رو به جلو محققان کشور در تولید علم، اما هنوز جایگاه کشور از نظر فعالیتهای علمی و پژوهشی اساتید و سهم کشور در تولید دانش بشری، مطلوب ارزیابی نمی شود. این وضعیت در علوم انسانی و اجتماعی اسف بار است. زیرا از مجموع ۳۴۰۰ مقاله ISI محققان کشور در سال ۲۰۰۵، فقط ۳۲۰ مقاله و از مجموع ۱۸۳۲۲ مقاله ISI